

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων των ανηλίκων στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων

Ευγενία Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου
Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Διευθύντρια Διδρυματικού Μεταπτυχιακού
Προγράμματος
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ»

www.mli.uom.gr

ealex@uom.gr

Προσωπικά δεδομένα και ανήλικοι χρήστες υπηρεσιών της ΚτΠ- Οριοθέτηση του προβλήματος

- Ολοένα αυξανόμενος αριθμός ανηλίκων που χρησιμοποιούν υπηρεσίες της ΚτΠ
- Γονείς και εκπαιδευτικοί μη εξοικειωμένοι επαρκώς με το Διαδίκτυο
- Κίνδυνος επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων ανηλίκων εν αγνοία των γονέων για σκοπούς θεμιτούς ή αθέμιτους

Αντιμετώπιση του προβλήματος

Ενημέρωση γονέων

Ενημέρωση εκπαιδευτικών

Ενημέρωση παιδιών

Αυτοπεριορισμός-Αυτορρύθμιση

Ανάπτυξη τεχνολογιών ασφάλειας

Νομοθετική παρέμβαση

Προστασία των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων πριν από τον Κανονισμό

- Πολιτικές και νομικά κείμενα για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού γενικά/Πρωταρχική σημασία στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.
- Περιθωριακή ή αποσπασματική προστασία των προσωπικών δεδομένων των ανηλίκων
- Θεματολόγιο της ΕΕ (2011) για τα δικαιώματα του παιδιού: Στόχος η επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των παιδιών στον ψηφιακό χώρο, περιλαμβανομένων των προσωπικών τους δεδομένων με πλήρη κατοχύρωση του δικαιώματος προσπέλασης του Διαδικτύου προς όφελος της κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης των παιδιών.

Προστασία των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων πριν από τον Κανονισμό

- 2012 και 2014: Ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την προστασία των ανηλίκων στον ψηφιακό κόσμο και ειδικότερα στο διαδίκτυο
- 2015: Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την κατάσταση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση : Εξοικείωση πολιτών και ιδίως παιδιών στον κυβερνοχώρο, προστασία προσωπικών δεδομένων στον κυβερνοχώρο/Η κατάρτιση προφίλ παιδιών στο διαδίκτυο θα πρέπει να απαγορεύεται.

Προστασία των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων πριν από τον Κανονισμό

- Γνωμοδότηση 2/2009 της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία προσωπικών δεδομένων παιδιών
- Γνωμοδότηση 5/2009 της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 για την επιγραμμική συμπεριφορική διαφήμιση
- Προστατευτικές δράσεις στον ελληνικό χώρο και η συμβολή της ΑΠΔΠΧ

Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων – Αιτιολογική σκέψη 38

Τα παιδιά απαιτούν ειδική προστασία όσον αφορά τα δεδομένα τους προσωπικού χαρακτήρα, καθώς τα παιδιά μπορεί να έχουν μικρότερη επίγνωση των σχετικών κινδύνων, συνεπειών και εγγυήσεων και των δικαιωμάτων τους σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η ειδική προστασία θα πρέπει να ισχύει ιδίως στη χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με σκοπό την εμπορία ή τη δημιουργία προφίλ προσωπικότητας ή προφίλ χρήστη και τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όσον αφορά παιδιά κατά τη χρήση υπηρεσιών που προσφέρονται άμεσα σε παιδί.

Η συγκατάθεση του γονέα ή κηδεμόνα δεν θα πρέπει να είναι απαραίτητη σε συνάρτηση με υπηρεσίες πρόληψης ή παροχής συμβουλών που προσφέρονται άμεσα σε ένα παιδί.

Ορισμός «παιδιού»

Άρθρο 4, αρ. 18 της Πρότασης Κανονισμού:

«**παιδί**»: οποιοδήποτε πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών.

- Ο Ορισμός δεν περιλήφθηκε στο τελικό Κείμενο του Κανονισμού. Συνιστάται να περιληφθεί στο Ελληνικό σχέδιο νόμου.

Άρθρο 8 Κανονισμού

Προϋποθέσεις που ισχύουν για τη συγκατάθεση παιδιού σε σχέση με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών

- Όταν απαιτείται η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων για την επεξεργασία των δεδομένων του, σε σχέση με προσφορά υπηρεσιών κοινωνίας των πληροφοριών απευθείας σε παιδί, η επεξεργασία είναι σύννομη εάν το συγκατατιθέμενο υποκείμενο είναι τουλάχιστον 16 χρονών. Εάν το παιδί/υποκείμενο των δεδομένων είναι κάτω των 16 ετών, η συγκατάθεση παρέχεται ή εγκρίνεται από το πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα του παιδιού.
- Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν μικρότερη ηλικία για τους εν λόγω σκοπούς, όχι κάτω των 13 ετών.
- Τα παραπάνω δεν επηρεάζουν το γενικό ενοχικό δίκαιο των κρατών μελών, π.χ. τους κανόνες περί ισχύος/ κατάρτισης/συνεπειών μιας σύμβασης σε σχέση με παιδί.

Άρθρο 8 Κανονισμού

Προϋποθέσεις που ισχύουν για τη συγκατάθεση παιδιού σε σχέση με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (συνέχεια)

- Ο υπεύθυνος επεξεργασίας καταβάλλει εύλογες προσπάθειες για να επαληθεύσει στις περιπτώσεις αυτές ότι η συγκατάθεση παρέχεται ή εγκρίνεται από το πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη τη διαθέσιμη τεχνολογία.

Άρθρο 6

Νομιμότητα της επεξεργασίας

- 1. Η επεξεργασία είναι σύννομη μόνο εάν και εφόσον ισχύει τουλάχιστον μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

.....

- στ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τους σκοπούς των έννομων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτος, εκτός εάν έναντι των συμφερόντων αυτών υπερισχύει το συμφέρον ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων που επιβάλλουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, **ιδίως εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι παιδί.**

Άρθρο 12

Διαφανής ενημέρωση και ανακοίνωση

1. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για να παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων κάθε οφειλόμενη πληροφορία σχετικά με την επεξεργασία σε συνοπτική, διαφανή, κατανοητή και εύκολα προσβάσιμη μορφή, χρησιμοποιώντας σαφή και απλή διατύπωση, ιδίως όταν πρόκειται για πληροφορία απευθυνόμενη ειδικά σε παιδιά.

Άρθρο 17

Δικαίωμα διαγραφής («δικαίωμα στη λήθη»)

1. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας τη διαγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να διαγράψει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, εάν ισχύει ένας από τους ακόλουθους λόγους:

στ) τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα έχουν συλλεχθεί σε σχέση με την προσφορά υπηρεσιών της κοινωνίας των πληροφοριών που απευθύνονται σε παιδιά.

Εκτίμηση επιπτώσεων σχετικά με την προστασία δεδομένων

- Κανονισμός, αιτιολογική σκέψη 75: Εντάσσει στις περιπτώσεις επεξεργασίας, που εγκυμονούν κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων παιδιών.
- Στο αντίστοιχο άρθρο 35 Κ, δεν γίνεται ειδική αναφορά στα προσωπικά δεδομένα παιδιών (αντίθετα με το άρθρο 33 της Πρότασης Κανονισμού).

Άρθρο 33 Πρότασης Κανονισμού: Εκτίμηση επιπτώσεων σχετικά με την προστασία δεδομένων

- 1. Εάν οι πράξεις επεξεργασίας ενέχουν συγκεκριμένους κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα λόγω της φύσης, της έκτασης ή των σκοπών τους, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία, ενεργώντας για λογαριασμό του υπευθύνου επεξεργασίας, διενεργούν εκτίμηση των επιπτώσεων των προβλεπόμενων πράξεων επεξεργασίας σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- 2. Οι ακόλουθες πράξεις επεξεργασίας ειδικότερα ενέχουν τους συγκεκριμένους κινδύνους που αναφέρονται στην παράγραφο 1:

.....

δ) επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε συστήματα αρχειοθέτησης μεγάλης κλίμακας, τα οποία περιέχουν δεδομένα για παιδιά, γενετικά δεδομένα ή βιομετρικά δεδομένα·

Άρθρο 57

Καθήκοντα (Εποπτικών Αρχών)

1. Με την επιφύλαξη των άλλων καθηκόντων που ορίζονται στον παρόντα κανονισμό, κάθε εποπτική αρχή στο έδαφός της:

.....

β) προωθεί την ευαισθητοποίηση του κοινού και την κατανόηση των κινδύνων, των κανόνων, των εγγυήσεων και των δικαιωμάτων που σχετίζονται με την επεξεργασία. Ειδική προσοχή αποδίδεται σε δραστηριότητες που απευθύνονται **ειδικά σε παιδιά.**

Άρθρο 40

Κώδικες δεοντολογίας

Ενώσεις και άλλοι φορείς που εκπροσωπούν κατηγορίες υπευθύνων επεξεργασίας ή εκτελούντων την επεξεργασία μπορούν να εκπονούν κώδικες δεοντολογίας ή να τροποποιούν ή να επεκτείνουν υφιστάμενους κώδικες δεοντολογίας, προκειμένου να προσδιορίσουν την εφαρμογή του παρόντος Κανονισμού, όπως όσον αφορά:

.....

ζ) την ενημέρωση και **την προστασία των παιδιών** και τον τρόπο απόκτησης της συγκατάθεσης του ασκούντος τη γονική μέριμνα του παιδιού

Συνέπειες μη συμμόρφωσης

- Διορθωτικές εξουσίες Εποπτικής Αρχής
- Διοικητικά πρόστιμα
- Αποζημιωτική ευθύνη
- Ποινική ευθύνη

Προτάσεις για συμπληρωματικές προστατευτικές διατάξεις

- Η συγκατάθεση των γονέων να λαμβάνεται πριν από οποιαδήποτε συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ή μετάδοσή τους σε τρίτους
- Οι ιδιοκτήτες ιστοσελίδων να δηλώνουν σαφώς στο δικτυακό τους τόπο την πολιτική που ακολουθούν για την προστασία των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων (συγκεκριμενοποίηση των δεδομένων που συλλέγουν από παιδιά, τη χρήση που θα κάνουν, αν θα τα διαβιβάσουν σε τρίτους κ.ά.). Η σελίδα εισόδου στο δικτυακό τους τόπο και όλες οι σελίδες που απευθύνονται σε παιδιά να έχουν σύνδεσμο με τη σελίδα που περιγράφει την παραπάνω πολιτική. Στην ίδια σελίδα να αναφέρεται ένα όνομα επικοινωνίας με το e-mail του, το τηλέφωνό του και την ταχυδρομική του διεύθυνση.

Προτάσεις για συμπληρωματικές προστατευτικές διατάξεις

- Οι ιστοσελίδες που απευθύνονται σε ανηλίκους να συλλέγουν από αυτούς όσο το δυνατόν λιγότερα προσωπικά δεδομένα (π.χ. μόνο την ηλεκτρονική διεύθυνση και την ηλικία του ανηλίκου, όχι πληροφορίες για οικογενειακό περιβάλλον και συνήθειες)
- Στους χώρους συζήτησης και ανταλλαγής απόψεων (chats, forum), πρέπει να προειδοποιούνται σαφώς οι ανήλικοι, κατά την είσοδό τους στο δικτυακό τόπο, να μη δίνουν τη διεύθυνσή τους ούτε των γονέων τους ούτε άλλο στοιχείο ταυτοποίησης
- Πρόβλεψη βαρύτερων κυρώσεων για τις παραβάσεις κατά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ανηλίκων.

Τελικές Σκέψεις

- Σημαντική καινοτομία ότι στον Κανονισμό προβλέπονται διατάξεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων
- Ανάγκη περαιτέρω εμπλουτισμού των σχετικών διατάξεων
- Εκπόνηση εφαρμοστικών Κωδίκων δεοντολογίας και εξειδικευμένων Οδηγιών των Εποπτικών Αρχών και του Συμβουλίου Προστασίας δεδομένων
- Γνώμονας η αρχή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού
- Ισορροπία μεταξύ αφενός της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των παιδιών και αφετέρου της ασφάλειάς τους ή της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητάς τους και της συμμετοχής τους στην Κοινωνία της Πληροφορίας

«Αν οι κοινωνίες μας πρέπει να αγωνίζονται για πραγματικό πολιτισμό στον τομέα της προστασίας δεδομένων πρέπει να αρχίσουν με τα παιδιά, όχι μόνο ως ομάδα που χρειάζεται προστασία ή πρόσωπα των οποίων τα δικαιώματα πρέπει να προστατευθούν, αλλά επίσης επειδή πρέπει να ενημερώνονται για τα καθήκοντά τους ως προς τον σεβασμό των προσωπικών δεδομένων των άλλων»

Γνώμη 2/2009 Ομάδας άρθρου 29, *in fine*

Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Ευγενία Αλεξανδροπούλου, Καθηγήτρια
Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

**Διαπανεπιστημιακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα
ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ, mli.uom.gr**

Ερευνητική ομάδα Δικαίου Πληροφορικής,
www.itlaw.uom.gr